

“Een beetje meer vertrouwen

Boeren die met de riek in de aanslag tegenover natuurbeheerders staan. Het is een stereotype dat continu gevoed wordt door politieke profileringsdrang, sensatiezucht van de pers of domweg een slecht georganiseerd overheidsbeleid uit Brussel. Op het terrein kunnen beide kampen het echter best met elkaar vinden, bewijzen conservator van natuurdomein De Blankaart Guido Vandenbroucke en bioboer Rik Delhaye. “Laat ze zich in Brussel toch eens beperken tot de grote lijnen, wij zijn groot en verstandig genoeg om die samen in de praktijk te brengen.”

door Maarten Byttebier, freelance

Guido Vandenbroucke is behalve conservator van De Blankaart in Woumen (Diksmuide) voorzitter van Natuurfonds Westland, een vzw die zowat alle natuurverenigingen overkoepelt die actief zijn tussen IJzer en Leie. Hij werkte jarenlang als provinciaal coördinator voor Natuurpunt. Al minstens even lang heeft Rik Delhaye een biodynamisch bedrijf in Westouter. Met enkele boeren uit zijn omgeving

richtte hij 't Boerenlandschap op, een vzw die zich inzet voor natuurbeheer en landschapsonderhoud.

Tokio

“Nee, landbouw en natuur zijn zeker geen vijanden”, steekt Vandenbroucke, trouwens zelf een boerenzoon, van wal. “Integendeel, als de landbouw verdwijnt, kunnen we het wel vergeten met de open ruimte in Vlaanderen. Dan rukken industrie en kmo's onhoudbaar op en wordt Vlaanderen gegarandeerd het Tokio van Europa.”

“Landbouw en natuur zouden via een systeem van uitruiling moeten samenwerken tegen dat oprukkende beton”, speelt Delhaye daarop in. “Als je nu een landbouwbedrijf wilt overnemen, ben je als boer verplicht ook alle bijbehorende grond over te nemen, de slechte percelen kosten even veel als de goed bebouwbare. Terwijl de – voor boeren ‘slechte’ – natte weide beter naar een grondenbank zou gaan. Natuurpunt zou die voor hen interessante weide van de grondenbank kunnen kopen en de boer kan ze tegen betaling beheren. Die uitruiling is een ideale deal. Maar nu primeert de vrije markt en krijgt de grootste betaler de meeste grond. Een centrale grondenbank zou daarentegen positief kunnen discrimineren.”

Moeten we in deze door de vrije markt geregeerde maatschappij vooral het economische belang kunnen aantonen van open ruimte en is de landbouw daarbij het ultieme argument? Vandenbroucke: “Niet alleen landbouw, ook groen biedt economische voordelen, bijvoorbeeld op het vlak van recreatie. De toeristische diensten voorspellen trouwens dat de grote boom van weekendfietsers en -wandelaars nog moet komen. Trouwens, ook in dat plaatje past de landbouw perfect. Landschap moet uitgroeien tot een hoeveproduct, ik denk dat we moeten evolueren naar boeren die naast groenten en dieren ook landschap kweken. En de overheid moet de boeren daarvoor vergoeden.”

Parkeergeld

Delhaye: “De vrije markt werkt de schaalvergroting zo in de hand dat we binnenkort enkel nog boeren hebben die of maïs telen of koolzaad en suikerbieten voor biobrandstof. Er is dringend nood aan een beleid dat natuurbeheer stimuleert. Waarom moet ik parkeergeld betalen en kost mijn pint een halve euro meer als ik naar de stad ga? Terwijl de burger uit de stad hier zoveel goedkoper af is in zijn weekend. Nu zijn er nog boeren die willen werken aan de natuur. Ook gangbare, dat heb ik aan den lijve ondervonden toen ik tien jaar geleden de vzw 't Boerenlandschap oprichtte. Maar dat zal niet lang meer zo zijn. Binnen vijf of tien jaar zijn alle familiebedrijfjes vervangen door industriële bedrijven.”

Hoe komt het dan dat boeren niet méér ingeschakeld worden om de natuur te beheren? “Weet je hoeveel het beheer van een stuk natuur je kost aan manuren? Onbetaalbaar. En als wij boeren het op ons willen nemen, dan krijgen we een fractie van dat bedrag. Die vergoeding moet omhoog.” Vandenbroucke: “Een tweede probleem is de versnippering. Er is de Vlaamse overheid met de afdeling Natuur en de afdeling Bos en Groen, er is de provincie en je hebt Natuurpunt. Het is dus niet denkbeeldig dat in één gemeente die verschillende beheerders met eigen materiaal en eigen werkploegen natuur en landschap aan het beheren zijn. De manier waarop het natuurbeheer georganiseerd en gefinancierd wordt, werkt die versnippering in de hand. Elke beheerder vecht voor het overleven van zijn eigen instelling, voor zijn eigen middelen en zal niet vlug geneigd zijn het beheer aan boeren over te dragen.”

“Dan krijg je van die absurde situaties”, illustreert Delhaye. “In het seizoen dat onze tractoren stilstaan op het land komen de ‘natuurbeheerders’ van kilometers ver aangereden in een bestelwagen met een tractor op de aanhangwagen. Maar nee, wij mochten dat stuk natuur niet beheren, zelfs al wilden we dat. Want daar hebben

Vandenbroucke: “Misschien was het fout een al te harde scheiding te willen maken tussen natuur en landbouw. Zo werden we al of niet gewild uitgespeeld als elkaars tegenpolen.”

... uit Brussel, alstublieft"

wij op papier 'niet genoeg ervaring' voor."

Kabouters

"Je zou inderdaad veel goedkoper en efficiënter kunnen werken als je zulke dingen regionaal organiseert", concludeert Vandenbroucke. "Zorg per regio of specifiek landschap voor een dotatie op basis van een beheerplan. En laat de concrete uitvoering over aan de plaatselijke beheerders. Zo ontstaat er een dialoog op het terrein en creëer je een draagvlak voor de maatregelen. Je ontmijnt mogelijke conflicten tussen boeren en natuurbeschermers al bij voorbaat. Een beetje meer vertrouwen, wat meer decentralisering en een stuk minder bureaucratie zou ons al een stap verder brengen."

"Dat is uiteindelijk het grote probleem: er zijn machtige organisaties in het spel die elk hardnekkig hun agenda verwezenlijkt willen zien. Hun organisatie wordt een doel in plaats van een middel. Over het merendeel van de als natuur ingekleurde gebieden bestaat helemaal geen discussie. Maar net die ene boer die grond moet inleveren voor natuur buiten politieke partijen uit om zich te profileren als de grote voorvechter van de boeren. En akkoord: dat individuele geval maakt het net zo pijnlijk. Maar als er genoeg geld zou zijn om boeren te vergoeden of als de beloofde grondenbank operationeel zou zijn voor een grondenruil, zou de afbakening geruisloos verlopen. Misschien was het fout een al te harde scheiding te willen maken tussen natuur en landbouw. Zo werden we al of niet gewild uitgespeeld als elkaars tegenpolen. Terwijl we loyale bondgenoten zouden kunnen worden. Laten we niet vergeten dat natuurverenigingen en landbouwers het over de grote lijnen best wel met elkaar eens zijn. Het gaat er niet om van wie een stuk grond is, wel om wat je ermee doet."

Delhaye kan daar best in komen. "Elke boer heeft hoeken of kanten op zijn gebied die hij niet kan bebouwen. Volgens mij kun je gerust vragen dat elke boer een percentage van zijn grond voorbehoudt voor natuurontwikkeling. Ik begrijp niet waarom dat niet in het lastenboek voor bio staat." "We bewijzen op het terrein dat samenwerken kan." Vandenbroucke geeft een sprekend voorbeeld. "In het natuurgebied van De Blankaart beheren we 200 hectare hooi- en graslanden. Daarvoor sloten we met 41 boeren een gebruiksovereenkomst. Een win-winsituatie voor boer en beheerder."

"Goh", nuanceert Delhaye. "Rijk word je er toch ook niet van. Laten we het een nuloperatie noemen." Vandenbroucke: "Het kan wel kloppen dat de samenwerking met sommige boeren nog moet groeien. Zo betrapte ik eens een boer die zijn natuurperceel toch had bemest. 'Dat moeten de kabouters geweest zijn', zei ik hem toen we 's anderendaags samen de witte korels gingen bekijken. 'Ja, ja', knikte hij vol overtuiging."

Intussen in Brussel

Bioboer Rik Delhaye en conservator Guido Vandenbroucke hebben het niet zo begrepen op de regeltjes uit Brussel en Mechelen. Ze leggen de vinger op een paar zwakke plekken en doen ook concrete voorstellen over hoe het beter kan. Hoe denken ze daar in Brussel en Mechelen over? Jan Mosselmans is woordvoerder van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), die in opdracht van de Vlaamse overheid de open ruimte inricht en beheert. Peter Symens stippelt mee het beleid uit van natuurvereniging Natuurpunt in Mechelen.

Als je de landbouw geen plaats geeft, dan wordt Vlaanderen het Tokio van West-Europa, volledig dichtgebouwd?

Mosselmans: "Landbouw is inderdaad een belangrijke conservator van de open ruimte. Al vind ik dat we tegelijk de socioculturele functie van de landbouw moeten blijven stimuleren. En natuurlijk is de landbouw in Vlaanderen ook economisch heel belangrijk. Al die functies van een verbrede landbouw moeten we ondersteunen." Symens: "De druk van stedelijk gebied op open ruimte is enorm. Maar tegelijk heeft de stad nood aan buiten-gebied en recreatie, dus stedelijk gebied hoeft groen niet uit te sluiten. De

landbouw in Vlaanderen zie ik in de toekomst misschien eerder een economische rol spelen. Door kwaliteitsvolle producten te leveren niet zozeer voor de export – want dat is weinig duurzaam – maar eerder voor de eigen markt. Hoe dan ook zal de landbouw altijd een rol blijven spelen."

"Ik wil wel een stuk natuur beheren, maar op papier heb ik niet genoeg ervaring", zegt boer Delhaye. Kan dat? Houdt Natuurpunt het beheer liever in eigen handen? En krijgen boeren te weinig geld voor hun natuurbeheer?

Delhaye: "Waarom moet ik parkeergeld betalen en kost mijn pint een halve euro meer als ik naar de stad ga?"

Symens: "Om financiële ondersteuning te krijgen van de overheid moet je inderdaad aan een aantal criteria voldoen. Maar landbouwers kunnen ook makkelijk beheerovereenkomsten tekenen en vrijwillig natuur beheren. Natuurpunt sluit met veel boeren een gebruiksovereenkomst af in natuurreservaten. Wij vergoeden dan de onkosten van de landbouwer. Het hoeft helemaal niet of boer of natuurvereniging te zijn. Het kan ook samen. Al

Delhaye: "In het seizoen dat onze tractoren stilstaan op het land komen de 'natuurbeheerders' van kilometers ver aangereden in een bestelwagen met een tractor op de aanhangwagen."

zijn er natuurlijk ook natuurtypes die niet te verzoenen zijn met landbouw. Zoals moerassen en bossen. Daar kan een boer niet veel aanvangen.”

Mosselmans: “Die ervaring proberen we op te krikken door boeren te sensibiliseren en voor te lichten over natuurbeheer. Omgekeerd willen we trouwens ook het respect van natuurliefhebbers voor de landbouwstiel vergroten. Met vijfduizend boeren – dat is een op de zeven – hebben we al een beheerovereenkomst afgesloten. Boeren krijgen een kostendeckende vergoeding voor de milieumaatregelen die ze nemen. Op Vlaams en Europees niveau wordt er evenwel aan gedacht om de vergoedingen te verhogen zodat natuurbeheer een extra bron van inkomsten voor de boer zou kunnen zijn.”

Het geld dat nu naar nationale organisaties gaat, zou beter regionaal verdeeld worden, luidt een ander voorstel. Nationaal is politiek gewin belangrijker dan de wetten uitvoeren.

Mosselmans: “Op beide niveaus moet zeker discussie en overleg mogelijk zijn. Maar zogenaamde intermediaire doelgroepen als nationale landbouw- en milieuorganisaties zijn van essentieel belang als gesprekspartner voor de overheid. Met een overkoepelende partner kun je een beleid op maat uitstippelen. In Vlaanderen hebben we nog niet veel ervaring op dat vlak, maar gelukkig krijgt die doelgroepenbenadering meer aandacht bij de politieke besluitvorming.”

Symens: “Nationaal werken is onontbeerlijk. De schaalvoordelen zijn niet te miskennen. Aan de andere kant heeft Natuurpunt meer dan vijftigduizend leden en afdelingen over het hele land verspreid. Dus ook het lokale niveau mogen we inderdaad niet uit het oog verliezen.”

Wat is jullie mening over een grondenbank om de vrije markt aan banden te leggen?

Mosselmans: “De Vlaamse regering is daarmee bezig. Dat kan een belangrijk instrument worden bij grote infrastructuurwerken. Landbouw- en natuurgronden die in de verdrinking komen door bijvoorbeeld een haven-uitbreiding kan de overheid compenseren door andere gronden uit de grondenbank in de plaats te stellen. Dat gebeurt al met lokale grondenbanken zoals in Doel.”

Symens: “Natuurpunt is voorstander van een grondenbank. Daarmee kan de overheid landbouwgrond die vrijkomt ‘bijhouden’ en ter beschikking stellen van landbouwers die elders moeten wijken, bijvoorbeeld voor een stadsbos, en nergens anders heen kunnen. Als de overheid op die manier verhindert dat landbouwgrond verkaveld wordt voor tuintjes en buitenverblijfsjes, kan dat een deel van de oplossing zijn.”

WIST JE DAT?

WIE ADVERTEERT IN BIOVISIE BEREIKT IN ÉÉN KLAP ALLE BIOLOGISCHE MARKTDEELNEMERS IN VLAANDEREN, EN EEN STEEDS RUIJMER PUBLIEK IN NEDERLAND.

INTERESSE?

VRAAG ONZE GUNSTIGE TARIEVEN OP EN BEL 03/286 92 61 OF MAIL NAAR BIOTHEEK@BIOFORUM.BE

DUIJNDAM MACHINES BV

Voor de beste gebruikte **tuinbouwmachines** van Europa voor vollegrond en kassen. Groenten, fruit bloemen en planten. Meer dan 450 machines uit voorraad leverbaar.

DUIJNDAM MACHINES BV

2e Tochtweg 127

Nieuwerkerk a/d IJssel, Nederland

Telefoon: 0031-180-632088, Fax: 0031-180-633022

Internet: www.duijndam.nl

ZIE ONZE WEBSITE:

www.duijndam.nl

Molens DEDOBBELEER

Samen sterk in biologisch boeren

Veevoeders – Meststoffen – Mineralen – Zaaigranen

Graankaai 1 - 1500 Halle - tel. 02 356 50 12 - fax: 02 356 93 55 - johan@dedobbeleermills.be